

DAMIR JURAS*

Pravo na starosnu mirovinu policijskih službenika zbog potreba službe

Člankom 6. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba, NN 128/99., 16/01., 22/02., 41/08., 97/12., 118/12., propisano je da policijski službenik, bez obzira na godine života, kada navrší mirovinski staž od najmanje 30 godina, od toga najmanje 15 godina mirovinskog staža na dužnostima, odnosno na poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem prema odredbama Zakona o policiji¹, na temelju rješenja ministra unutarnjih poslova, ako je to opravdano potrebama službe, može ostvariti pravo na starosnu mirovinu. Opisani uvjeti umirovljenja znatno su povoljniji u odnosu na opće uvjete za starosnu mirovinu državnih službenika budući da je člankom 137. stavkom 1. točkom 3. Zakona o državnim službenicima, NN 92/05., 140/05., 142/06., 77/07., 107/07., 27/08., 34/11., 49/11., 150/11., 34/12., 49/12., 37/13., 38/13., 01/15., 138/15., 61/17., 70/19., 98/19., propisano da državnom službeniku prestaje državna služba po sili zakona kad navrší 65 godina života i najmanje 15 godina mirovinskog staža.

Umirovljenje po posebnom zakonu znatno je povoljnije i predstavlja svojevrsnu nagradu policijskom službeniku za njegov doprinos u realizaciji policijskih poslova i očuvanju ugleda službe; primjerice kada je policijski službenik značajno doprinio zaštiti digniteta službe, iskazao motiviranost u radu i postigao visoki stupanj odgovornosti i učinkovitosti.

Sukladno s člankom 30. i 31. Zakona o policiji, policijski su službenici u službi i izvan službe dužni ponašati se tako da ne štete ugledu službe, a službene zadaće dužni su obavljati sukladno sa zakonom, pravilima struke i poštovati odredbe Etičkog kodeksa policijskih službenika, pa bi bilo protivno potrebama (interesima) službe nagraditi umirovljenjem po posebnom zakonu policijskog službenika koji grubo krši propise i pravila službe, posebno kada time ostvaruje bića težih povreda službene dužnosti, prekršaja ili kaznenih djela jer

* dr. sc. Damir Juras, MUP RH, Split, Hrvatska.

¹ Čl. 17. st. 1. Zakona o policiji, NN 34/11., 130/12., 89/14., 151/14., 33/15., 121/16., 66/19., propisano je da se policijskom službeniku raspoređenom na radno mjesto s otežanim uvjetima rada staž osiguranja računa u povećanom trajanju tako da se svakih 12 mjeseci stvarno provedenih u obavljanju policijskih poslova računa od 14 do 18 mjeseci staža osiguranja.

sprječavanje i sankcioniranje prekršaja i kaznenih djela potpada u temeljne policijske poslove (čl. 3. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima, NN 76/09., 92/14., 70/19.). Dakle, potrebe policijske službe isključivo su vezane uz poštovanje i provedbu zakona, a svako kršenje zakona od strane policijskih službenika šteti ugledu i interesima policije. Posebno je apsurdno i neprihvatljivo nagraditi mirovinom po posebnom zakonu policijskog službenika protiv kojeg se vodi disciplinski ili kazneni postupak za djelo s obilježjem korupcije jer je u interesu službe da takvi policijski službenici budu nečasno otpušteni iz službe², te da posluže kao primjer drugima da se takvo kršenje zakona ne može i ne smije nagraditi.

U Odluci broj: U-III-20/2019 od 17. veljače 2021., Ustavni sud Republike Hrvatske zauzeo je jasan stav da pravo valja tumačiti i primjenjivati u skladu s načelom vladavine prava - odnosno da činjenica da je ministar unutarnjih poslova u određenim (prijašnjim) slučajevima umirovio po posebnom zakonu policijske službenike protiv kojih su vođeni disciplinski ili kazneni postupak radi koruptivnih radnji - predstavlja pogrešno tumačenje i primjenu propisa i nije osnova za postojanje legitimnog očekivanja drugih (u konkretnom slučaju podnositelja ustavne tužbe, kojeg je ministar, dok je protiv njega bio u tijeku disciplinski postupak radi teže povrede službene dužnosti opisane kao „zlouporaba položaja ili prekoračenje ovlaštenja“, koji je okončan disciplinskom kaznom prestanka državne službe, odbio umiroviti po posebnom zakonu) - da i u njihovu slučaju mjerodavan propis mora biti tumačen i primijenjen na isti način.

Iz obrazloženja:

„16. Ustavni sud primjećuje da su tijekom upravnog spora nastavljenog nakon njegove odluke broj: U-III-3273/2014 od 13. srpnja 2016. (vidi točku 7. obrazloženja ove odluke) pribavljeni i izvedeni dokazi koje je u tužbi predložio podnositelj (pribavljena je dokumentacija za policijske službenike Ž. K. i Ž. B.), također pribavljena je dokumentacija za G. T. i B. T. (na koju je podnositelj ukazao u podnesku od 8. veljače 2017.). Iz pribavljene dokumentacije razvidno je da je, bez obzira na njihovo nacionalno podrijetlo, tijekom 2005., 2008., 2009. i 2015. prestala državna služba s pravom na mirovinu (uz paušalno pozivanje na potrebe službe) policijskim službenicima protiv kojih je pokrenut ili dovršen disciplinski postupak zbog počinjenja teže povrede službene dužnosti. S obzirom na dokaze izvedene u prvostupanjskom upravnom sporu, Ustavni sud ocjenjuje da podnositelj nije učinio vjerojatnim da je odbijanje njegova zahtjeva za prestanak državne službe s pravom na mirovinu uzrokovano njegovim nacionalnim podrijetlom. Nadalje, Ustavni sud utvrđuje da je nadležno upravno tijelo u razdoblju koje prethodi podnositeljevom podnošenju zahtjeva za prestanak državne službe s pravom na mirovinu, u jednom slučaju prihvatilo takav zahtjev drugog policijskog službenika, u razdoblju koje se podudara za podnošenjem podnositeljeva zahtjeva, u dva slučaja prihvatilo takav zahtjev dva druga policijska službenika, te u razdoblju nakon podnošenja podnositeljeva zahtjeva u jednom slučaju prihvatilo takav zahtjev drugog policijskog službenika, s paušalnim pozivom na potrebe službe, iako su protiv svih tih policijskih službenika bili pokrenuti ili su vođeni ili su dovršeni disciplinski postupci zbog počinjenja težih povreda službene dužnosti.³

² Čl. 110. st. 3. Zakona o policiji propisano je obligatorno izricanje disciplinske kazne prestanka državne službe za teže povrede službene dužnosti s obilježjem korupcije, a čl. 120. st. 1. toč. 2. Zakona o policiji propisano je da policijskom službeniku po sili zakona služba prestaje kada je pravomoćno kažnjen za kazneno djelo za koje se progono poduzima po službenoj dužnosti.

³ „Iz spisu predmeta priloženih preslika: - rješenja Ministarstva unutarnjih poslova broj: 511-01-53-80473/2-05 od 16. prosinca 2005. razvidno je da je policijskom službeniku Ž. B. prestala državna služba 31. prosinca 2005. s pravom na mirovinu, iako je protiv njega pokrenut disciplinski postupak zbog primanja mita; - rješenja

Imajući u vidu da podnositelj u ustavnoj tužbi ističe da je zbog toga što je u njegovom slučaju postupljeno drugačije, njemu povrijeđeno pravo na jednakost pred zakonom, Ustavni sud ističe da pravo na jednakost pred zakonom zajamčeno člankom 14. stavkom 2. Ustava jamči svima jednaku primjenu zakona u jednakim ili bitno usporedivim situacijama. Međutim, to pravo valja tumačiti i primjenjivati u skladu s načelom vladavine prava - jednom od člankom 3. Ustava propisanih najviših vrednota ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelja za tumačenje Ustava. Dakle, činjenica da je u praksi nadležnog upravnog tijela, člankom 6. stavkom 1. ZoPMO-a:128/99-41/08 (i njegovih naknadnih izmjena navedenih u točki 12. obrazloženja ove odluke) propisani uvjet postojanja potreba službe za prestanak državne službe s pravom na mirovinu u određenom broju slučajeva tumačen i primijenjen na način koji dovodi u pitanje načelo vladavine prava (jer je zanemaren utjecaj pokrenutih ili dovršenih disciplinskih postupaka na potrebe službe u svakom pojedinom slučaju), nije osnova za postojanje legitimnog očekivanja drugih da i u njihovom slučaju mjerodavan propis mora biti tumačen i primijenjen na isti način. U konkretnom slučaju nadležno upravno tijelo ocijenilo je da s obzirom na činjenicu da je podnositelju izrečena disciplinska kazna prestanka državne službe zbog počinjenja teže povrede službene dužnosti, ne postoje potrebe službe koje bi opravdale prihvaćanje njegova zahtjeva za prestankom državne službe s pravom na mirovinu.“

Stoga, Ustavni sud prihvaća ocjenu prvostupanjskog suda prema kojoj: *“... ovoj upravnoj stvari nije niti realno pozivanje tužitelja na ustaljenu praksu tuženika u razdoblju od 2006. do 2009., jer bi upravo primjena iste dovela do arbitrarnosti u zakonitom postupanju tuženika.”*, odnosno ocjenu drugostupanjskog suda prema kojoj: *“... u odnosu na prigovore tužitelja valja istaknuti da ni u vrijeme podnošenja zamolbe tužitelja, a ni u vrijeme kad je tuženik donio osporavano rješenje, nije bilo osnove za priznavanje mirovine po povoljnijim uvjetima policijskim službenicima koji su zlouporabili položaj i naštetili interesima službe pa se takvo pogrešno postupanje tuženika ne može smatrati osnovom za diskriminatorno ponašanje u odnosu na tužitelja, a niti može biti riječi o primjeni zajamčenog prava na jednako postupanje kako to tužitelj pogrešno smatra.”* Nadalje, Ustavni sud ocjenjuje da su u obrazloženjima osporenih presuda izneseni dostatni i pravno relevantni razlozi za njihovo donošenje. Slijedom navedenog, Ustavni sud utvrđuje da osporenim presudama podnositelju nije povrijeđeno pravo na jednakost pred zakonom zajamčeno člankom 14. stavkom 2. Ustava i pravo na pravično suđenje zajamčeno člankom 29. stavkom 1. Ustava.“

Engl.: *Right on old-age pension for the police officers based on the needs of the service*

Ministarstva unutarnjih poslova broj: 511-01-53-43679/1-08 od 11. srpnja 2008. razvidno je da je policijskom službeniku Ž. K. prestala državna služba 31. srpnja 2008. s pravom na mirovinu, iako je protiv njega pokrenut disciplinski postupak; - rješenja Ministarstva unutarnjih poslova broj: 511-01-157-84390/1-09 od 23. prosinca 2009. razvidno je da je policijskom službeniku G. T. prestala državna služba 30. prosinca 2009. s pravom na mirovinu, iako je protiv njega podnesen prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka zbog teže povrede službene dužnosti propisane člankom 99. stavkom 1. točkom d) ZoDS-a:95/05-27/08 (za vrijeme dok je vršio službu zaštite državne granice konzumirao je alkohol i samovoljno napustio službu) (...) - rješenja Ministarstva unutarnjih poslova broj: 511-01-157-71972/1-15 od 20. listopada 2015. razvidno je da je prihvaćen zahtjev policijskog službenika B. T. za prestanak državne službe s pravom na mirovinu, dok je iz podneska tuženika od 6. travnja 2017. razvidno da je protiv navedenog policijskog službenika vođen disciplinski postupak koji je dovršen prije podnošenja zahtjeva za prestanak državne službe s pravom na mirovinu, kao i da je kazneni postupak vođen protiv navedenog službenika zbog počinjenja kaznenog djela primanja mita dovršen u prvom stupnju 2016. godine.“ (Iz toč. 8. Odluke).